

Medeklinkers van het Nederlands (consonanten)

De medeklinkers (consonanten)

- Het Nederlands heeft **17 medeklinkers met één letter**: **b, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, t, v, w, z**.
en **2 medeklinkers met twee letters**: **ng** (alleen aan het eind van een woord na korte klanken en **ch** - meestal in **sch** (begin van een woord - *school*) of in **cht** (eind van een woord - *nacht*).
In woorden met **nk** klinkt de **n** als **ng**: *bank, dank, denk, klink, vonk, dunk*

(De letters **c, q, x** en **y** komen alleen voor in vreemde - **c, q, x** zijn medeklinkers: **c** is een **s** voor **e, i, y** of **ij** of een **k**; **q** is **kw** en **x** is **ks**; en **y** is soms medeklinker (**j**) - zoals in *yoghurt*, soms klinker (**i**) - als in *cyclus*.)

Twee families van medeklinkers: stemloze medeklinkers en stemhebbende medeklinkers (met stem)

Het verschil tussen **stemloze klinkers** en **stemhebbende medeklinkers** is belangrijk bij werkwoorden in de voltooid tijd en de verleden tijd.

- **Stemloze** (scherpe) **medeklinkers zijn** : **f, k, p, s, t** en **ch**. - (*Je gebruikt je stem niet. Ze hebben geen toon.*)
Na **stemloze medeklinkers** krijgt het werkwoord in de **voltooid tijd en verleden tijd** een **t**.
- **Medeklinkers, met stem** (stemhebbend) zijn alle andere medeklinkers. (*Je gebruikt je stem bij de klank. Je kunt de klank voelen bij je keel. Stemhebbende medeklinkers kun je zingen.*)
Na **klankers met stem** krijgt het werkwoord in de **voltooid tijd en verleden tijd** een **d**.
De klank die het werkwoord krijgt blijft altijd in de familie.

Een d of t bij een regelmatig voltooid deelwoord (verlengingsregel)

- Bij **regelmatige werkwoorden in de voltooid tijd** kun je niet horen of het deelwoord (participium) eindigt met een **d** of een **t**. Je kunt de **d** of de **t** horen door het **deelwoord te verlengen met een e** - bijvoorbeeld: *gemaakt – gemaakte, geleerd – geleerde*.
- Een **andere manier** om te horen of het werkwoord een **d** of een **t** krijgt is om te kijken of het werkwoord in de **verleden tijd** (imperfectum) **-de** of **-te** heeft - bijvoorbeeld *gemaakt – maakte, geleerd – leerde*.

•• Een b en d aan het eind van een woord klinken als p en t

Aan het eind van een woord klinken **b** en **d** als **p** en **t** (ze zijn **stemloos**).

(Om te weten of een woord een **b** of een **p** of een **d** of een **t** heeft aan het eind moet je het **woord langer maken**. – **je hoort dan de b of p of d of t**: *heb – hebben, stap – stappen, bed – bedden, kat – katten*.)

•• Een v en z komen nooit aan het eind van een woord

Aan het eind van een woord komen **nooit** een **v** en **z**; **v** wordt **f** en **z** worden **s**.

(Bijvoorbeeld: *reizen – ik reis, schrijven – ik schrijf, geven – ik geef, en huis – huizen, half – halve*.)

•• Wanneer f of s en wanneer v of z?

- **Korte klank** gaat samen met **f** of **s**: *wassen, kussen, blaffen, heffen – vis – vissen, los – losse, stof – stoffen*.
- **Lange klank en tweeletterklank** gaan **meestal met v of z**: *reizen, geven, beroven, huis – huizen, kaas – kazen, boos – boze, geloof – geloven, druif – druiven, braaf – brave*.

•• cht of gt?

Normaal schrijven we **-cht** in woorden met den **g/ch + t**: *echt, licht, nacht, acht, lucht, vocht, ochtend*

De combinatie **gt** komt alleen bij werkwoordvormen in het presens bij werkwoorden met een **g**:

zeggen – zij zegt, liggen – hij ligt, bewegen – iets beweegt, dragen – zij draagt, zuigen – de baby zuigt.

Opbouw van woorden uit klinkers en medeklinkers.

In **elk woord of elk woordstuk** (lettergreep of syllabe) staat altijd **1 klinker**.

In elke lettergreep **moet** 1 klinker staan. Er staat **nooit meer dan 1 klinker in een lettergreep** (woordstuk) (Sommige woorden (of lettergrepen) bestaan alleen uit een klinker: *u, ei, ui, au* of *e-ven, a-vond*.)

Voor en na de klinker staan 1 of meer **medeklinkers**: *vis, kast, stop, krant, straks, kast-je, wo-ning, schep-sel*.

Dus: een woordstuk in Nederlands bestaat uit 1 klinker met medeklinkers voor en na de klinker.

Medeklinkers aan het eind van een woord:

• Nooit 2 gelijke medeklinkers aan het eind van het woord

Aan het eind van een woord komt **nooit** een **dubbele medeklinker**: dus **nooit**: **ll, ss, tt** etc.

(Alleen bij vreemde woorden kan een dubbele consonant aan het eind voorkomen: *stress, jazz*.)

• Geen –h aan het eind van een woord

Aan het eind van gewone woorden wordt **nooit** h. (Alleen in de uitroepen: *eh, ah, oh, beh, bah, joh*.)

Door de h aan het eind wordt de klank voor de **medeklinker kort**.)

- **De ch aan het eind van een woord**

De letter **h** komt **aan het eind van een woord** wel voor in de **–ch-klank**.

Woorden met –ch aan het eind zijn: *ach, lach, pech, och, toch, joch, uch, kuch, juich, noch* = ‘en niet, en ook niet’.
(Normaal is een **g / ch-klank aan het eind van een woord** een **g**: *dag, zeg, weg, lig, rug*.)

- **Geen j aan het eind van een woord**

De letter **j** komt in het Nederlands **niet aan het eind** van een woord voor.

De **j-klank** aan het eind van een woord schrijven we als **i**: **aai, ooi en oei** en in **ai en oi** (uitroepen: **hoi, ai**).

- **Voor w aan het eind van een woord komt altijd een u**

Voor een w aan het eind van een woord staat altijd een u: -eeuw, -ieuw, ouw, auw, uw. (*uw, nieuw, leeuw*)

- **Na ou of au aan eind van een woord meestal een w**

Bij woorden waar je een ou / au aan het eind hoort komt meestal een w op het eind: **touw, bouw, blauw**.
(Woorden die geen w krijgen: **hou, jou, kou, nou, wou, zou en au**.)

Medeklinkers en klinkers

- **Voor –ng en –nk komt altijd een korte klank** (*bang, lang, eng, tong, bank, zingen, links, denken, dronken*)
(De korte u komt voor –ng en –nk niet voor)

- **Voor –ch komt normaal een korte klank** (*lachen, toch, pech, acht, licht, lucht, echt, ochtend, vechten, echter*)
(Uitzonderingen zijn: *juichen, gejuich, huichelen, goochelen, goochem*.)

- **Na een lange uu komt meestal een –r** (*muur, stuur, schuur, duur, vuur, buurman*)

Uitzonderingen voor korte woorden zijn: *bruut, fuut, kluut, bruusk*.

Bij langere (vreemde) woorden zijn er meer uitzonderingen: *minuut, accuut, statuut, excuus, minuscuul*,

- **Combinaties met de klanken r, n, l, m aan het eind van het woord** (meestal korte klank)

De klanken r, n, l, m kunnen aan het eind van het woord met andere letters worden gecombineerd.

In de meeste gevallen komt voor de medeklinkercombinatie alleen een korte klank voor.

- **Voor de combinaties –rg, –rk, –rm, –rn, –rp, lg, –lk, –lm en –lp geen lange klank**

Voor de combinaties **–rg, –rk, –rm, –rn, –rp, lg, –lk, –lm en –lp** het eind van een woord (of woorddeel) komen geen lange klinkers. (*erg, werk, arm, worm, urn, dorp, Belg, melk, kalm, helpen*)

- **Voor de combinaties met n of m (-ns, -nt en -mf, -mp, -ms) meestal korte klanken**

(*wens, kans, tent, kant, pont, triomf, lomp, soms, gems*) Uitzonderd: *eens, teint*

- **voor –mst, –nst, –rst, meestal geen lange klank – behalve bij superlatieven**

Een lange klank komt voor bij *eerst / eerste, voorst / voorst*.

En verder bij superlatieven van woorden die eindigen op –r, –n, –m: *raarst, gewoonst, bekwaamst*.

Let op: bij **combinaties met d als –ld, –md, –nd, –rd** en bij de **combinaties –rt en –lt** komen **wel lange klanken** voor: *beeld, naald, maand, eend, aard, woord, taart, soort, teelt*.

De r en l samen met een andere klank - de klank die geen klank is (*erg, erf, werk, dorp, half, elk ...*)

De uitspraak van de combinaties **rg, rf / rv, rk, rp, lg, lf / lv, lk, lp**.

Wanneer we de **r of l** uitspreken **met een andere klank** erna – zoals in de woorden *erg, erf, werk, dorp, half, Belg, elk, wolk, help*, **horen** we een **tussen-u** die er niet echt is. En die we **niet** echt **schrijven**.

Wat we horen is: *erug, eruf, weruk, dorup, haluf of haluve, Belug, eluk, woluk, helup*.

We spreken deze tussen-u uit omdat het **moeilijk** is om de **g, f of v, k en p** direct **na de r of l** uit te spreken. De tussenklank is daar toevallig, omdat we het zo makkelijker kunnen uitspreken.

Maar hij hoort niet echt bij het woord. Ze zijn gewoon kort: *erg, erf, werk, dorp, half, Belg, elk, wolk, help*.

Afwijkende klanken uit onder andere het Frans

au / eau	=	oo	chauffeur, bureau, cadeau, restaurant, auto (= oto)
ou	=	oe	journaal, tour, tournee, retour, foudraal, joule, souper
oi	=	waa	toilet, trottoir, notoir, coiffeur
ai	=	e	meubilair, elitair, aimabel, preclair, aerobic
ch	=	sj	chauffeur, chantage, champagne, China, charmant, chocolade, brochure, cachet, poncho, lunch
g	=	zj	garage, bagage, horloge, intrige, centrifuge, massage, logee, logeren, corrigeren, changereren
j	=	zj	journaal, journalist, jury, joule, jam, jus (= zju), jungle
sh	=	sj	shampoo, show, shirt, sherry, shoppen
ll	=	j	taille, failliet, medaille, emaille, braille, brille,
gn	=	nj	insigne, lasagne, campagne, champagne
-tie	=	-tsie	politie, vakantie, actie, presentie, sectie, positie, definitie
-tion	=	-tsion	station, lotion, nationaal, rationeel, emotioneel, functioneren, conditioneren
-isch	=	-ies	logisch, tactisch, praktisch, theoretisch, Belgisch, fantastisch